

Anmeldelser og litteraturnyt

Ved seniorstipendiat, cand. mag. Ole Degn, overarkivar, dr. phil. Vagn Dybdahl, lektor, dr. phil. Jørgen Hæstrup, adjunkt, cand. mag. Knud J. V. Jespersen, lektor, cand. mag. Niels Lund og lektor, cand. mag. Helge Paludan.

David M. Wilson: *The Viking Age in the Isle of Man. The archaeological evidence.* (Odense University Press, 1974) 48 s.

På Universitetsbiblioteket i Odense er man begyndt at foranstalte lejlighedsvis forelæsninger til minde om oldforskeren C. C. Rafn, der fødtes på Fyn i 1795. Den tredje af disse holdtes af arkæologen professor David Wilson fra University College London, og få har jo så nemt som arkæologerne ved at præstere en times underholdning ved festlige lejligheder, med udgravningsfotos, billeder af nye interessante fund, etc. Wilson behandler her de arkæologiske kilder til vikingetiden på Man, der omfatter både bopladsfund, grave, stenskulptur og skattefund, og giver en bekvem oversigt over dette materiale, med mange illustrationer og to appendices med henvisninger. Det historiske og det sproglige materiale, hvoraf navnlig det sidste er væsentligt, nævnes blot indledningsvis, men når det kommer til konklusionen, spiller det en betydelig rolle, og så er det uheldigt, at det ikke er diskuteret grundigt. Wilson synes at drage mere håndfaste konklusioner af det, end det kan bære, og det påvirker hans tolkning af det arkæologiske materiale, som derved i virkeligheden ikke kommer til sin ret. Som Wilson fremlægger og tolker dem, peger de ar-

kæologiske vidnesbyrd ikke mod nogen voldsom omvæltning på Man ved nordmændenes indtrængen, kontinuitet er det fremherskende træk, men ifølge den gængse tolkning af de sproglige vidnesbyrd antager man netop diskontinuitet. Denne tolkning er givetvis gal, og Wilson kunne ved at gøre noget ud af dette problem have øget sin forelæsnings vægtfylde. Som den fremtræder, er den lige tynd nok til at bære bogens form.

Niels Lund

Saxostudier (Saxokollokvierne ved Københavns universitet) red. af Ivan Boserup. (Museum Tusculanum, 1975). 200 s.

Saxos Gesta Danorum er helt uomtvisteligt det såvel kvalitativt som kvantitativt største litterære værk, der er overleveret fra dansk middelalder. Allerede af den grund må beskæftigelse med Saxo føles som en pligtoplevelse for dansk forskning.

For historievidenskabens vedkommende har dog tydeligvis forskning på grundlag af Saxo været et ømfindeligt emne siden brødrene Lauritz og (især) Curt Weibull i de første årtier

af det 20. århundrede gennem uafviselige kildekritiske analyser påviste, at Saxos beretninger bygger på kraftigt bearbejdede forlæg. Forskningens opgave omdefineredes dermed på fundamental vis fra en beskæftigelse med de enkelte af Saxo omtalte begivenheder til en bestræbelse på at tolke Saxo som levning, som et produkt af det 12. århundredes åndsform og samfundsmæssige forestillingsverden.

Nærværende bog er et produkt af ni tværfaglige kollokvier omkring Saxo, der i 1969–70 afholdtes af Centralen for middelalderstudier ved Københavns universitet. 20 foredrag og diskussioner blev på disse møder optaget på bånd og publiceres her i relativt lemfældigt redigeret form, således at f. eks. diskussionsindlæggenes mundtlige præg er iøjnefaldende. Netop i kraft af denne udgivelsesform, der lader vægtige forskningsbidrag og skitser, der i højere grad har flyvetankens karakter, stå side om side, giver bogen et alsidigt indtryk af Saxoopfattelsen et halvt århundrede efter den weibullske »henrettelse« af Saxo som historisk beretning.

Den øjeblikkelige situation karakteriseres rammende af historikeren Niels Skyum-Nielsen, der i bogens sidste diskussionsindlæg fastslår, at filologerne gennem udgivelsen af Saxoleksikonnet fra 1957 har givet historikerne et prægtigt hjælpemiddel i hænde. »Nu kan enhver forsker få fuldt herredømme over Saxos ordforråd og i leksikonartiklerne ofte vigtige anvisninger på en nærmere tolkning. Det betyder, at Saxo er åbnet på en helt ny måde for vor generation.« Det synes et væsentligt træk, at Saxoarbejdet i de seneste årtier har været filologisk. En milepæl var i så henseende allerede den videnskabelige Saxoudgave i 1931.

Også i den foreliggende publikation stammer de sikreste og mest betydningsfulde forskningsresultater fra filologer. Således Franz Blatts på dybtgående studier i Saxos sprog baserede påvisning af graden af Saxos enestående format: »... jeg kender hverken fra Danmark eller noget andet sted en middelalderlig forfatter, der driver efterligningen af antikke forbilleder så vidt som Saxo. Han har helt formået at holde sig uden for Vulgatas tryllekreds.« Andre væsentlige bidrag er Kristian Halds påvisning af, at sprogformen i Saxos nordiske person- og stednavne peger mod nordiske kilder og Palle W. Nielsens tese, at »den typiske Saxo-sætning« tilhører en meget speciel stil, der må være tillært ikke blot ved lektur men snarere ved optræning i et udenlandsk kancelli.

De deltagende historikers bidrag drejer sig i et vist omfang om petitesseer. Perspektivrig synes den ovenfor omtalte af Skyum-Nielsen skitserede metode til arbejde med de nye sproglige hjælpemidler, omend diskussionen af dennes eget forsøg på ad denne vej at nå til nye resultater vedrørende to samtidige institutioner, slaveriet og hirden, illustrerer, at historikerenhed også på dette grundlag bliver vanskelig at opnå.

Sandsynligst er det vel, at studier i Saxo som eneste kilde fortsat vil have begrænset gennemslagskraft. En mere frugtbar fremgangsmåde vil tænkeligt være sammenstillinger af Saxos begrebsverden med den fra tidens øvrige kilder kendte, således som det, omend med lidt selvfølgelige resultater, i bogen illustreres ved Nanna Damsholts sammenligning af kongeideologien i de kongelige diplomater og hos Saxo.

Helge Paludan